

Małżeństwo i schematy wspólnego opodatkowania a nierówności

Coraz większą uwagę przywiązuje się do analiz wpływu efektów polityki fiskalnej na redystrybucję dochodu i podaż pracy, które są niezbędnym krokiem do zapewnienia, że wdrażane instrumenty osiągną założone cele. W przypadku wielu instrumentów podatkowych i świadczeń, głównym celem jest zmniejszenie nierówności dochodowych, które zazwyczaj mierzone są na poziomie gospodarstwa domowego, przy uśrednieniu całkowitego dochodu gospodarstwa domowego dla poszczególnych jego członków. Ten projekt skupia się na instytucji małżeństwa i jej związku z nierównościami. Jego celem jest wyjście poza koncepcję „średniego dochodu na członka gospodarstwa domowego” i przeanalizowanie dochodów indywidualnych poszczególnych osób, weryfikując, w jaki sposób samo małżeństwo może zmienić podaż pracy i prawdopodobieństwo osiągnięcia potencjalnego dochodu przez każdego z małżonków oraz jakie są skutki schematów wspólnego opodatkowania na dochody i podaż pracy zamężnych kobiet i mężczyzn. Analizy obejmą kraje Unii Europejskiej (UE), ze szczególnym uwzględnieniem Polski.

Celem projektu jest skupienie się na dwóch zagadnieniach związanych z instytucją małżeństwa i nierównościami:

A) Wpływ małżeństwa na potencjalny dochód, nierówności wewnątrz gospodarstwa domowego i luki między kobietami i mężczyznami na rynku pracy.

B) Wpływ wspólnego opodatkowania małżonków na nierówności dochodowe i podaż pracy kobiet i mężczyzn.

Bertrand i in. (2015) zbadali relatywne dochody w gospodarstwach domowych w USA i wykazali skłonność żon do unikania przekraczania dochodów mężów, co również wpływa na aktywność zamężnych kobiet na rynku pracy, prawdopodobieństwo rozvodu lub podział dóbr w gospodarstwie. Taka analiza nie została jeszcze przeprowadzona dla Polski w porównaniu z innymi krajami UE i mamy nadzieję wypełnić tę lukę analizą wykonaną w ramach tego projektu. Z kolei luki między kobietami i mężczyznami na rynku pracy były intensywnie badane przez wielu ekonomistów zarówno w Polsce, jak i UE. Jednak ich związek z małżeństwem nie został w pełni zbadany, zwłaszcza dla Polski. W tym projekcie skupimy się na skorygowanych różnicach między kobietami i mężczyznami na rynku pracy oraz na tym, jak małżeństwo jest powiązane z tymi różnicami.

Łączne opodatkowanie małżeństw jest powszechnym instrumentem podatkowym w Europie, a w Polsce reguluje je ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z 1991 roku. Jednak w ostatnim czasie wspólne opodatkowanie było krytykowane jako mające negatywny wpływ na redystrybucyjną efektywność systemów fiskalnych, a jego potencjalnie negatywny wpływ na podaż pracy kobiet był od dawna omawiany w literaturze (np. Kališková, 2014; LaLumia, 2008). Co ważne, od 2022 roku, po wprowadzeniu Polskiego Ładu, Polskę czekają gruntowne zmiany w systemie podatkowym. Ta istotna zmiana w podatku PIT będzie miała ogromny wpływ na skutki wspólnego opodatkowania małżeństw w Polsce. W projekcie wykorzystamy dane dotyczące budżetów gospodarstw domowych w Polsce, aby przeanalizować wpływ wspólnego opodatkowania małżeństw na dochody gospodarstw domowych, przed pakietem reform Polskiego Ładu i po tych zmianach. Na koniec zamierzamy przeanalizować efekty wspólnego opodatkowania małżeństw na podaż pracy zamężnych kobiet i mężczyzn, wykorzystując zmienność związaną z wprowadzoną reformą PIT, która zmniejszy korzyści ze wspólnego opodatkowania dla niektórych par, a zwiększy je dla innych.

Bertrand, M., Kamenica, E., & Pan, J. (2015). Gender Identity And Relative Income Within Households. *The Quarterly Journal of Economics*, 130(2), 571–614.

Kališková, Klára, Labor supply consequences of family taxation: Evidence from the Czech Republic, *Labour Economics*, Volume 30, 2014, Pages 234-244.

LaLumia, Sara, The effects of joint taxation of married couples on labor supply and non-wage income, *Journal of Public Economics*, Volume 92, Issue 7, 2008, Pages 1698-1719.